

Setembre cultural | Actualitzat el 05/12/2024 a les 18:28

Oriol Escursell: «Què és el centre cultural? Per mi, és el meu poble»

Entrevista al fundador de l'espai escènic itinerant Nilak, que pretén convertir els pobles en epicentres d'arts escèniques contemporànies | «Vam descobrir que una de cada quatre comarques no té un teatre amb certes condicions tècniques i un mínim de representacions a l'any, i al preguntar-ho a la institució, va mostrar sorpresa»

Oriol Escursell després de la jornada 'Cultura en acció'. | Anna Pujol Navarro

Nilak és un espai escènic itinerant que funciona com a teatre, utilitzant el caràcter nòmada amb la intenció de descentralitzar les arts escèniques dels grans nuclis urbans i convertir els pobles en epicentres d'arts escèniques contemporànies. Durant la jornada *Cultura en acció* de l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central, vam entrevistar Oriol Escursell, un dels seus impulsors.

D'on sorgeix Nilak?

Va sorgir ara fa sis o set anys. Abans jo tenia una companyia de circ, vaig fer un espectacle que no va funcionar en el sentit mercantil, tot i que en el sentit personal va ser una gran experiència, i llavors ens va sorgir la pregunta de si era necessari fer un altre espectacle o potser era necessari crear un espai. En aquell moment, es van donar certes confluències, com ara que no podíem compartir el nostre ofici amb les nostres famílies, que tenim en pobles petits, i aprofundint en aquest fet més personal vam anar descobrint un problema de país. Ens van caure sobre la taula les dades de les estadístiques culturals del Departament de Cultura, que deien que una de cada quatre comarques no té un teatre amb certes condicions tècniques i un mínim de representacions

a l'any. Vam demanar sobre aquestes dades a la mateixa institució i ens va respondre amb sorpresa. Aquí vam dir-nos que havíem de fer alguna cosa. Els teatres itinerants són molt antics i és un model cultural que es pot implementar, igual que s'han implementat els bibliobusos. Per exemple, a Escòcia el teatre nacional no té una seu, és un teatre que ocupa els espais propis dels diferents pobles.

Què significa per Nilak el compromís polític amb la cultura?

El fet que en les comarques on treballem no hi hagi teatre no és aleatori. Són comarques, moltes d'elles, on l'única inversió que es fa és en parcs eòlics. A vegades, en l'àmbit cultural, que hi hagi un teatre no vol dir que no hi hagi cultura, o viceversa. El que passa és que no hi ha un equipament escènic, i això també dificulta que hi pugui haver companyies de creació escènica. Per nosaltres, Nilak treballa per canviar coses i, sobretot, per posar de manifest certes dinàmiques i reflexionar-hi.

Quina rebuda heu tingut?

Portem quatre anys i estem fent dos models. Un és el que portem a terme a la Terra Alta i estem repetint cada any, fent itinerància als pobles. Ja hi ha una llista d'espera i diverses accions gestionades amb el Consell Comarcal, com ara activitats escolars durant tot l'any. En altres comarques, on hem anat un any i llavors hem anat cap a un altre lloc, hi ha una feina principal de comercial important. Per exemple, venim de Rialp, on el projecte ha anat molt bé, hem omplert cada dia, i hi vam arribar trucant-hi a la porta. A partir d'aquí s'ha generat un vincle i ja ens estan buscant espais per al pròxim any. Les arts escèniques, que és el nostre ofici que desenvolupem des que hi arribem fins quan marxem, passen a ser necessàries en molts llocs on anem. Quan marxem, es genera un buit.

Vosaltres us plantegeu el lloc i l'obra conjuntament.

En el fons, Nilak no és una companyia, sinó que és un espai escènic. Per tant, l'equip que el forma fa que la programació es faci amb companyies properes. Des dels inicis, sempre s'ha seguit aquesta línia. Per una banda, es busca que totes les edats tinguin la seva representació, que siguin espectacles per públic adult, familiar i infantil. També es busca que siguin espectacles que tinguin un vincle amb el lloc per poder donar peu a vincular la població o la comarca amb el que està passant. Per exemple, l'any passat, a Vilalba dels Arcs, a la Terra Alta, una comarca on la pedra seca forma part del paisatge, vam parlar amb un picapedrer per construir un arc de pedra. Llavors, hi va haver una taula rodona amb el picapedrer, un arquitecte i un periodista que parlaven des dels mateixos elements: l'arc i la pedra.

Nilak és un espai escènic itinerant amb format de carpa Foto: Anna Pujol Navarro

Heu rebut diferents premis, alguns dels quals potser venen més de les mateixes institucions que van mostrar-se sorpreses quan els va plantejar les dades que deies al principi. Us han ajudat aquests reconeixements?

Els premis ajuden, donen una visibilitat, però la gran majoria de projectes que coneixem, que compartim, o hi ha un treball constant, o un premi no et soluciona res. Per molt que et donin premis, el problema no ha canviat. I per molt que ens donin un premi, la institució tampoc no ha fet un canvi de mentalitat. A vegades, es reconeix que hi ha un problema, però es *blanqueja* amb un premi. Aquest any hem guanyat el Premi Nacional de Cultura. Molt bé, gràcies. I la resposta és la mateixa: tu acceptes que hi ha un problema de país, però l'única resposta que dones és continuar ampliant els macroparcòtics. Nilak també depenem de subvencions, però les subvencions no poden suplir polítiques d'estat. Si no, tal com et donen una subvenció te la treuen i apa. Fa dos anys ens van retallar un 20% quan ja teníem la programació feta. Els pressupostos dels pobles petits on anem, en l'àmbit cultural, no poden afrontar el cost que té aquest projecte. Als pobles on anem només els demanem l'espai, un punt de llum i la col·laboració.

Als inicis us va definir com a projecte que descentralitzava la cultura. I ara, com us definiu?

Ara comença a fer esgarrifor aquesta expressió. Quan parlem amb certes institucions, en depèn de quins despatxos, hem de fer servir certes paraules. Crec que és una paraula que ens serveix molt per puntuar projectes, però amb la mateixa expressió ens estem posant fora del cercle. Què és el centre? Per mi el centre és el poble on estic. Les persones que viuen en aquest poble són el seu centre. Per mi Barcelona no és el centre. Veient els projectes que hi ha per aquí, el Konvent per exemple, amb el Kontrast és un dels centres en l'àmbit del circ contemporani. Nosaltres, quan parem a un poble i muntem, el que acaba fent que tot tingui sentit és que durant aquelles dues setmanes l'equip passa a conèixer la gent del poble, i viceversa. Coneixes les seves històries i

aquella persona no és un número, sinó que passa a ser la senyora Pilar o la senyora Vicenta.

Quines activitats porteu a terme per propiciar aquesta coneixença?

A Rialp, vam fer un taller de malabars amb els equips de futbol, perquè és l'equipament més fort que hi ha. També es van fer tallers amb entitats locals, com amb l'Escola de Pastors, això ens va apropar a públics molt diferents, i hi va haver una unió entre poble i comarca.

I després d'haver parlat d'aquest vincle amb la gent del poble, quins altres vincles amb altres entitats d'arts escèniques o amb altres projectes culturals destacaries?

Justament ara a Rialp va passar una cosa que no havia passat mai. Sí que la teníem dins del nostre imaginari, però no s'havia acabat mai fent, ja que la carpa va servir d'espai de programació per als festivals comarcals com ara el Dansàneu.

Hem parlat de compromís polític, ara anem a parlar de cultura transformadora. Què significa per Nilak aquest el concepte i amb quines pràctiques es pot desenvolupar?

Sí que és veritat que es posen tantes paraules actualment, molts cops has d'anar explicant cada ítem, no? Però si no treballem amb aquestes variables, per què ho estem fent? Per tant, no és que Nilak treballi amb la cultura transformadora, però passen coses. Per exemple, a la Terra Alta, el primer espectacle que hi vam programar va ser fora de l'horari lectiu, i després vam revisar que per poder arribar a públic més familiar i infantil havíem d'incloure Nilak en les activitats de les escoles. A partir d'aquí, totes les escoles de la comarca van firmar una carta demanant al Consell Comarcal que les nostres activitats s'havien de fer extensives a totes les escoles. Actualment, la Terra Alta té un cicle d'arts escènics per a les escoles on tots els infants poden accedir-hi sense haver-se de desplaçar fins a Tortosa o fins a Tarragona.